

Iespēja izteikties ir, bet pagaidām to izmanto kūtri

Gatavojot jaunas direktīvas un izvērtējot esošās, Eiropas Komisija vēlas uzzināt uzņēmēju domas, lai tās pilnveidotu; uzņēmēji pagaidām ir diezgan kūtri savas nākotnes ietekmēšanā

«Kad ir kāda jauna likumdošanas iniciatīva, Eiropas Komisija (EK) rīko publisko apspriešanu, kur uzņēmēji var izteikt savu viedokli, un EK vēlas, lai viņi viedokli izsaka pēc iespējas vairāk un kritiskāk, tāpēc veicina šo aktivitāti ar dažādiem instrumentiem. Viens no tiem ir Mazo un vidējo uzņēmumu Atgriezeniskā mehānisma instruments. Tā mērķis ir apkopot problēmas, kuras radušās uzņēmumiem iekšējā tirgū saistībā ar pastāvošajiem Eiropas Savienības (ES) normatīviem vai politiku un kurām uzņēmumi vēlas pievērst EK uzmanību. Daudziem šķiet, ka Ministru kabineta noteikumi un regulas ir galīgas, un vienlaikus ir neapmierināti ar vienu vai otru punktu. Viņi neredz jēgu iejaukties, taču katram ir iespēja ietekmēt šos noteikumus,» skaidro Jekaterina Vanaga, Eiropas Biznesa atbalsta tīkla Latvijā (EEN) koordinatore.

Par tiem jautājumiem, kas saistās ar uzņēmējdarbību, *EEN Latvijā* publicē informāciju savā vietnē. Savukārt EK vietnē ir pieejamas visas izsludinātās paneldiskusijas dažādās nozarēs, kas skar arī citas jomas, tostarp, piemēram, tiesību zinātni. «Mēs *EEN Latvijā* apkopojam tikai tās, kas ir saistītas ar uzņēmējdarbību,» saka J. Vanaga. Šobrīd aktuālas ir vairāk nekā 30 sabiedriskās apspriešanas un paneldiskusijas par uzņēmējdarbību. Katrā jautājumā atgriezeniskā saite tiek iegūta vairākus mēnešus. «Gan Ekonomikas ministrijas, gan Satiksmes ministrijas un arī citu ministriju vietnēs ir pieejama informācija par jaunākajiem ES politikas dokumentiem, un ir iespēja par tiem izteikties. Tomēr ministrijas parasti apkopo informāciju no uzņēmējiem tikai tad, kad ir nolemts veidot Latvijas nacionālo pozīciju, bet uzņēmējam ir iespēja izteikties arī par citām iniciatīvām un būt sadzirdētam,» piebilst J. Vanaga.

Pagaidām kūtri

«Uzņēmumu skaits, kas sniedz atgriezenisko saiti, pašlaik ir mazs,» informē Anita Ābola, *EEN Latvijā* projektu vadītāja. Līdz šī gada pirmajam ceturksnim neviens Latvijas uzņēmējs

Šobrīd aktuālas ir vairāk nekā 30 sabiedriskās apspriešanas un paneldiskusijas par uzņēmējdarbību, bet pagaidām Latvijas uzņēmēji savu viedokli izsaka kūtri.

mums nebija sniedzis atgriezenisko saiti un nebija izteicis savu viedokli nevienā publiskajā apspriešanā vai paneldiskusijā. Tomēr arī citās valstīs situācija nav spīdoša. Priekšgalā ir Vācija ar 63 gadījumiem, taču jāņem vērā, ka šī valsts ir vairākas reizes lielāka par Latviju. Tai seko citas lielās valstis – Francija ar 38 gadījumiem, Itālija ar 33, Lielbritānija ar 14, Polija ar 12, Austrija ar 10, tāpat no Beļģijas un Čehijas ir saņemti 10 ierosinājumi. A. Ābolas rīcībā esošā informācija pēc sarunām ar kolēģiem Lietuvā un Igaunijā liecina, ka arī viņiem ir līdzīgas problēmas un vietējie uzņēmēji ir mazaktīvi. Iespējams, uzņēmēji ir diezgan kūtri, jo viņiem šķiet, ka viņu viedoklis neko neietekmēs, vai arī domā, ka nākamajā dienā pēc sava viedokļa izteikšanas jāsaņem atgriezeniskā saite no EK. «Jāņem vērā, ka viedokli tiek uzklāsti visā ES, tāpēc pāiet aptuveni pusgads vai pat gads, kamēr visa informācija tiek apkopota,» skaidro A. Ābola. Viens no uzņēmumiem, kas ir

izmantojis atgriezeniskās saites mehānismu un izteicis savu viedokli par tiesību aktiem, kas regulē ķīmisko vielu riska pārvaldību, ir AS *Olainfarm*. «*Olainfarm* darbojas ar medikamentu un ķīmiski farmaceutisko vielu ražošanu, tāpēc mums ir svarīgi, lai likumi, kas regulē ķīmisko vielu riska pārvaldību, būtu skaidri, tajos tiktu novērstas neatbilstības un atšķirīgas pieejas vielu klasifikācijai. Izsakot viedokli un norādot uz nepieciešamajiem precizējumiem, mēs palīdzam sakārtot vidi, kurā strādājam,» informē Sandra Krivmane, AS *Olainfarm* Tehniskā departamenta direktora vietniece un Vides aizsardzības daļas vadītāja.

Risinājums 10 nedēļās

Ja uzņēmējam šķiet, ka kaut kas ir nepareizi, viņš redz iespējamus uzlabojumus, caur *EEN Latvijā* pārstāvniecību var iesniegt ierosinājumus. Tos noformē brīvā formā, informējot, ka vienā vai otrā likumā iespējami uzlabojumi un *EEN Latvijā* šo ziņojumu

noformē atbilstoši prasībām un iesniedz EK.

Vēl viens līdzeklis, kā cīnīties par savu taisnību, ir SOLVIT. Tas ir risinājums gadījumos, kad privātpersona vai uzņēmējs jūt, ka netaisnīgi noteikumi vai diskriminējošas formalitātes apgrūrina dzīvi, darbu vai biznesu citās ES dalībvalstīs, ja citas ES dalībvalsts iestādes rīkojas, neievērojot ES tiesību aktu noteikumus, SOLVIT centrs attiecīgajā valstī atgādina attiecīgajām iestādēm, kādas tiesības garantē ES, un sadarbojas ar tām, lai rastu risinājumu.

«EK ir izveidojusi iekšēju tīklu, kur visiem – gan uzņēmējiem, gan privātpersonām – ir iespēja rast palīdzību, ja tie ir saskārušies ar kādu problēmu ārvalstīs, kas saistīta ar valsts funkcijas pildošajām institūcijām. Piemēram, ja es aizbraucu uz Zviedriju un tur negrib atzīt manu augstskolas diplomu, bet man šķiet, ka ar to viss ir kārtībā, un es nezinu, kāpēc man prasa papildu informāciju, ir iespēja pasūdzēties SOLVIT, lai atrisinātu šo problēmu. Tie-

sa gan, šim mehānismam nav juridiska spēka, taču šādi biroji ir gan pie mums, gan citās valstīs, un, pasūdzoties pie mums, ziņa nonāk pie Zviedrijas SOLVIT biroja, un tā darbinieki neformālā veidā dodas uz konkrēto iestādi, kur kādas citas ES dalībvalsts pilsonim radušās nesaskaņas, un mēģina rast risinājumu. Tas ir jāatrod samērā īsā laikā – desmit nedēļās,» stāsta J. Vanaga. Viņa min vēl kādu piemēru – pērn Latvijas uzņēmums gribēja izplatīt savus reklāmas materiālus Igaunijā. Tam Igaunijas Patērētāju tiesību aizsardzības centrā bija jāsaņem šie materiāli, un pastāvīgi tika izvirzītas jaunas prasības, rezultātā uzņēmumam radās šaubas, cik pamatotas tās ir, jo tam šķita, ka visu dara pareizi, un nesaprata, kāpēc visu laiku tiek likti šķēršļi. SOLVIT centrs iejaucās, uzņēmums vēlreiz uzlaboja savus materiālus, un beidzot Igaunijas Patērētāju aizsardzības centrs ļāva tos publicēt. Risinājums tika rasts 57 dienu laikā. Salīdzinājumam – līdz tam uzņēmums gandrīz gadu

mēģināja saskaņot materiālus paša spēkiem. «Man liekas, ka risinājums ir relatīvi ātrs,» saka J. Vanaga.

Biežāk privātpersonas

SOLVIT centrs Latvijā atrodas Ekonomikas ministrijas paspārnē. Pie mums šo instrumentu biežāk izmanto privātpersonas – pie tām informācija par šo rīku ir nonākusi, bet uzņēmēji par to vēl nezina un to neizmanto. J. Vanaga skaidro, ka šis ir labs veids, kā noteiktās situācijās rast risinājumu. Protams, vienmēr var vērsties tiesā, un SOLVIT risinājumam nav juridiska spēka, taču tas dod rezultātus, turklāt daudz ātrāk nekā tiesas ceļā. Lielākoties – 83% gadījumu – risinājums tiek rasts par labu personai vai uzņēmumam, kas izteicis neapmierinātību ar radušos situāciju. «Pat tad, ja lēmums ir par sliktu uzņēmumu vai privātpersonai, tai ir zināms pamatojums, kāpēc tā noticis,» piebilst A. Ābola.

Latvijas SOLVIT centrā šogad ir saņemti 19 lietu pieteikumi – no 15 Latvijas iedzīvotājiem un četriem uzņēmumiem. Šie pieteikumi skar sociālā nodrošinājuma, personu pārvietošanās un uzturēšanās brīvības, pievienotās vērtības nodokļa atmaksas jautājumus. Tāpat centrā ir saņemti deviņi lietu pieteikumi no citām Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstīm, kur problēmas radušās citu dalībvalstu iedzīvotājiem ar Latvijas iestādēm. Problēmas ir saistītas ar sociālo nodrošinājumu un personu pārvietošanās un uzturēšanās brīvību, informē Latvijas SOLVIT centra ES preču un pakalpojumu tirgus nodaļas vecākā referente Līva Jankaite.

Tomēr SOLVIT nevar palīdzēt, ja uzņēmumam ir problēmas ar citu uzņēmumu, problēma ir saistīta ar patērētāja tiesībām, tas vēlas saņemt zaudējumu atlīdzību vai ja uzņēmējs vai privātpersona jau ir vērsusies tiesā.

Eiropas Biznesa atbalsta tīkls Latvijā ir ES COSME programmas finansēts projekts, kura darbību nodrošina divas partnerorganizācijas – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra un Latvijas Tehnoloģiskais centrs.